

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.26, november 2025

Indledningen er redigeret af Krista Stinne Greve Rasmussen og Jens Lei Wendel-Hansen

Tilsyn ved dr.phil. Henrik Yde

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med punktkommentarer, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2026

Indledning til

Ved Grundlovs-Festen 5te Juni 1854

ved Kim Steen Ravn

Indhold

- 1 Baggrund
- 2 Ved Grundlovs-Festen 5te Juni 1854
- 3 Anvendt litteratur

1 Baggrund

Grundtvigs sang *Ved Grundlovs-Festen 5te Juni 1854* udkom i anledning af femårsdagen for vedtagelsen af *Danmarks Riges Grundlov af 5. juni 1849*. Det var Peter Rørdam, der opfordrede Grundtvig til at skrive en sang til anledningen. Rørdam deltog i et møde i Præstøs vælgerforening. Der måtte han lægge øre til en del kritik af Grundtvig, der tilsyneladende ikke havde vist den store interesse for sin valgkreds (Rørdam, bind 2, s. 283 f.). På mødet blev det også besluttet at skrive til Grundtvig og bede ham bidrage med en sang til den forestående grundlovsfest. Der var valg til Rigsdagen den 2. juni, og Grundtvig var endnu ikke valgt til Rigsdagen på tidspunktet for vælgermødet.

I et brev fra den 21. maj 1854 skriver Rørdam til Grundtvig:

vil De gjøre os den Glæde at skrive os en Sang, til 5. Juni, paa den Tone [melodi], "Kongehaand og Folkestemme", og lade Qvist trykke 1000 Exemplarer og sende dem til Ølbrygger Schneider i Præstøe, som er Medlem af Festcommitteen og Formand for Sangforeningen (...) Men at dette maatte skee, saasart det var mueligt (Rørdam, bind 2, s. 284).

Avisen *Almuevennen* bragte den 9. juni et referat fra mødet i Egebæksvang den 5. juni, hvor forsamlingen havde sunget Grundtvigs sang (*Almuevennen*, 9. juni, sp. [7]).

2 Ved Grundlovs-Festen 5te Juni 1854

Sangen består af 5 strofer à 8 verselinjer, der følger rimskemaet ABABCD CD med skiftevis trykstærk og tryksvag udgang på versene. *Ved Grundlovs-Festen 5te Juni 1854* er skrevet til melodien til sangen "28de Mai" (1839), der har førstelinjen "Konge-Haand og Folke-Stemme".

Ved Grundlovs-Festen 5te Juni 1854 kan opdeles i tre dele. Strofe 1 omhandler *Danmarks Riges Grundlov af 5. juni 1849*, og hvordan den afspejler danskernes ældgamle ret til at tænke, tro og tale frit. Strofe 2-4 handler udelukkende om den trussel, Tyskland udgør mod Danmark, og dansk sprog og kultur. Strofe 4 peger desuden i vers 7-8 tilbage på strofe 1 og talen om frihed: "Som vor Frihed os misunde / Dyrekjøbt med Helteblod!" Endelig peger strofe 5 tilbage på den første strofe, da Grundtvig i sangens afsluttende strofe lader sagen skifte udsigelse fra proklamationer om frihed til direkte at *opfordre* danskerne til at kæmpe for friheden gennem sang.

I betragtning af anledningen til *Ved Grundlovs-Festen 5te Juni 1854*, er det påfaldende, at Grundloven kun nævnes direkte to gange i hele sangen. Loven bliver nævnt i vers 6 og 8 i første strofe. If. strofe 1 værner Grundloven om retten til at tænke, tro og tale frit i Danmark. Det er en gammel ret (vers 1-2), der strækker sig helt tilbage til danskernes første kongesæde i Lejre ca. 500-1050 (vers 4). I vers 5-6 overfører Grundtvig sit syn på opinionsstyret enevælde, der var hans foretrukne styreform: "Kongens Ord og Folkets Stemme / Lyder i vor *Grundlov* paa [går i vores grundlov ud på]" til Grundloven. Grundtvig var ikke umiddelbart tilhænger af en forfatning, men foretrak i stedet opinionsstyret enevælde. Styreformen tillod en relativt fri offentlig debat, og kongen, der indtog rollen som kærlig og omsorgsfuld far, skulle gennemføre reformer med udgangspunkt i den offentlige debat (jf. opslaget "Enevældens faser 1660-1848" på danmarkshistorien.dk). I *Ved Grundlovsfesten 5te Juni 1854* får han altså gjort sig selv til forsvarer for *Danmarks Riges Grundlov af 5. juni 1849*. Grundtvig udeblev fra afstemningen i Rigsdagen, da Grundloven blev vedtaget den 25. maj 1849. Den var dog fem år senere blevet et nationalt klenodie for Grundtvig.

Strofe 2-4 opholder sig ved truslen fra Tyskland mod Danmark. I strofe 2 beskrives Danmarks lykke, som noget der er rakt ned fra oven (vers 1). Det er en robust lykke, som tåler modgang (vers 2), og som er så solidt rodfæstet i de danske hjerter, at den modstår selv den hårdeste storm (vers 6-7). I strofe 3 efterlader de fire første vers ingen tvivl om, hvem der er Danmarks fjende: "*Danmarks Plage* er fra Neden, / Hvor Lindormen har sit Hjem, / Løven dog i Øglereden / Snart sin Klo vil slaae med Klem [kraft]" (vers 1-4). Tyskland sammenlignes med en menneskeædende lindorm fra det vendiske våbenmærke, og landet kaldes for en øglerede. Danmark er løven, dyret i det danske rigsvåben, der med sin overlegne styrke vil overvinde fjenden. Strofe 4 beskriver, hvordan Danmark vil slås for sin frihed (vers 2). Den fjendtlige retorik når sit højdepunkt i vers 5-7: "Gid de alle gaae tilgrunde, / Eller faae dog Bod for Mod [få dog som fortjent] / Som vor Frihed os misunde". Selv misundelse over Danmarks lykke vil blive mødt med et ønske om undergang for og straf af den misundelige.

Udfaldene mod Tyskland i strofe 2-4 betyder, at *Ved Grundlovs-Festen 5te Juni 1854* også ville passe for udgivelse i *Dannebrog. Et Ugeblad for den Danske Forening*, hvor

den udkom fire dage efter grundlovsfesten (Grundtvig 1854, sp. [1] f.). Udgaven har der fået titlen “Ved Grundlovsfesten den 5te Juni 1854”. *Dannebrog* var talerør for Den danske Forening, hvis fremmeste opgave var at dæmme op for tysk indflydelse på dansk sprog og kultur (se [Ravn 2024](#)).

Den afsluttende strofe 5 vender tilbage til sangens anledning, nemlig grundlovsfesten. Strofen åbner med en apostrofe, der henvender sig til danske mænd og kvinder, karakteriseret ved de højtidelige betegnelser dannemænd og dannekvinder, dvs. brave danske mænd og kvinder (vers 1). I strofen opfordres de til at synge frit, ikke om selve Grundloven, men om den gamle fortælling eller myte om retten til at tænke, tro og tale frit, som er folkets gamle ret (strofe 1, vers 1-2). Med imperativen “Synger” (strofe 5, vers 5) skifter sangen fra proklamationer som “*Frihed* har i Danmark hjemme” (strofe 1, vers 7) til at blive en performativ sproghandling. Sangen praktiserer den frihed, den talte om i første strofe. Den gør folket til et kor – “Dannemænd og Dannekvinder! / Gamle, Unge, Store, Smaa” (strofe 5, vers 1-2) – og forener dermed konge og folk som beskrevet i strofe 1, vers 5: “Kongens Ord og Folkets Stemme”. Borgerne er i strofe 5 ikke længere bare passive tilhørere, men mobiliseres som dem, der skal værne om Danmarks frihed. Som brave mænd og kvinder, skal de synge om friheden som udtryk for Guds vilje: “*Folkets Røst er Himlens Dom!*” (strofe 5, vers 8).

3 Anvendt litteratur

- *Almuevennen* (1854), nr. 131, 9. juni. København.
- Bregnsbo, Michael (sidst opdateret september 2025) “Enevældens faser 1660-1848”, <https://danmarkshistorien.dk>.
- *Danmarks Riges Grundlov af 5. juni 1849*.
- Grundtvig, N.F.S. (1854) “Ved Grundlovsfesten den 5te Juni 1854” i *Dannebrog. Et Ugeblad for den Danske Forening*. nr. 23. 9. juni. sp. [1] f. København.
- Ravn, Kim Steen (2024) “Indledning til *Indbydelse til en Dansk Forening*, *Indbydelse til en Dansk Forening*, ‘Indbydelse til en Dansk Forening’, ‘Foreløbige Bestemmelser ved Grundelsen af ‘den Danske Forening’, ‘Det Danske Folk’, ‘Den Danske Forening’, ‘Velkomst til den Danske Forening’ og ‘Valg-Dagen’” i *Grundtvigs Værker*, udg. af Center for Grundtvigforskning ved Aarhus Universitet (www.grundtvigsværker.dk).
- Rørdam, Peter (1891-1895) *Peter Rørdam. Blade af hans Levnedsbog og Brevvexling*, udg. H.F. Rørdam, bind 1-3; bind 1 (1891): *fra 1806 til 1844*. København.